

forum for
natur og
friluftsliv
nordland

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Fauske 26. oktober 2013

E-post: nve@nve.no

Høringsuttalelse Sjonfjellet vindkraftverk, Nesna og Rana kommuner, Nordland fylke.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

FNF Nordland har hatt begrenset kapasitet til å følge opp konsesjonssøknadene for bygging av vindkraftverk på Sjonfjellet. Med utsatt høringsfrist fikk vi derimot tilstrekkelig tid til å skrive denne uttalelsen. Vi har vært i kontakt med våre medlemsorganisasjoner Naturvernforbundet i Nordland og NOF-Nordland.

Søknadene omfatter det samme planområdet og er derfor konkurrerende. De har noen forskjellige utbyggingsplaner, men omfatter samme planområde og for flere tema er det stort sett de samme konsekvensene. FNF Nordland vurderer begge søknadene samlet.

Nøkkeldata om de omsøkte prosjektene

Nord-Norsk Vindkraft AS

Nord-Norsk Vindkraft AS søker i medhold av § 3-1 i Energiloven om konsesjon i 30 år for å bygge, eie og drive:

- et vindkraftverk på Sjonfjellet i kommunene Nesna og Rana, med inntil 86 vindturbiner og total installert effekt inntil 310 MW.
- transformator i hver vindmølle med nødvendig koplingsanlegg.
- ca. 20 koplingskiosker (22 kV) i vindparken.
- ca. 92 km 22 kV jordkabel internt i vindparken, fra vindmøllene til

transformatorstasjonene.

- 2 transformatorstasjoner i vindparken, 22/132 kV, med nødvendige koplingsanlegg.
- ca. 13,4 km 132 kV jordkabel i vindparken.
- 132 kV luftledning fra kabelmast på Laupen til Rana transformatorstasjon. Lengde ca. 45,3 km.
- transformatorstasjon 132/420 kV mot sentralnettet ved Rana transformatorstasjon

Planområdet har et areal på ca. 32,2 km², hvorav 10,9 km² ligger i Nesna kommune og 21,3 km² i Rana kommune. Området ligger i ca. 500-850 meters høyde og har en utstrekning på 17,5 km fra Hamarøyfjellet til øst på Laupen.

Totalt beslag av arealer er 646 daa (alt. 661 daa.). Sjonfjellet vil preges av vindturbiner med en navhøyde på 80 meter og rotordiameter på 101 meter. Området vil endre sitt preg som inngrepsfritt til industriområde gjennom anleggsveier, oppstillingsplasser (86 daa), servicebygg, riggområde (10 daa), transformatorstasjoner (4 daa) og nettilknytning.

Det vil bli bygd atkomstveger til vindparken oppe i fjellet, og med alle forgreninger vil total lengde på disse vegene bli ca. 53 km. Kjørebanebredde vil normalt bli 5 meter, men med noe breddeutvidelse i svinger med liten kurveradius. Skulderbredde 0,5 m. Grøftebredde 2,0 m. Arealbeslag ny veg 535 daa.

Norsk grønnkraft

Norsk Grønnkraft søker om konsesjon for bygging og drift av Sjonfjellet vindkraftverk med tilhørende nettilknytning. Planområdet har en utstrekning på ca. 40 km². Total installert effekt er på inntil 330 MW. Det er mest aktuelt å benytte 100 x 3 MW vindturbiner. En slik utbyggingsløsning vil ut i fra foreliggende beregninger kunne gi en årlig energiproduksjon om lag 950 GWh.

Hele planområdet ligger på mellom 600-850 meter over havet og har en bratt nedstigning på alle sider. Det legges opp til en ny 6,2 km adkomstvei inn i området fra Fv 17 og opp gjennom Stille dal.

Det søkes videre om konsesjon for tre nye transformatorstasjon inne i planområdet med transformering 22 alternativt 33 kV / 132 kV. Det søkes videre om konsesjon for en ny ca. 50 km lang 132 kV kraftlinje fra en transformatorstasjon i nord-østlige deler av planområdet til Rana transformatorstasjon. Det søkes til slutt om konsesjon for kraftlinjenettet internt i vindkraftverket. Kraftlinjenettet internt i vindkraftverket vil bli anlagt som jordkabler nedgravd i skulderen til internveiene.

Konsekvenser

Landskap

Det er gjort utredninger på landskapet fordelt på delområder. FNF Nordland oppsummerer kort landskapskonsekvensene uten å gå nærmere inn på delområdene for begge prosjektene.

I utredningene konkluderes det med at utredningsområdet ikke skiller seg nevneverdig ut fra det typiske landskapet i regionen og et *vanlig forekommende landskap*.

Et vindkraftverk på Sjonfjellet vil være godt synlig fra store deler av landskapet omkring og påvirke landskapskarakteren innenfor alle delområdene i negativ retning. Landskap med større opplevelsesverdi og inntryksstyrke finnes nært inntil utredningsområdet, men såpass langt unna at deres egen landskapskarakter ikke påvirkes av tiltaket. Deler av et eventuelt vindkraftverk vil bl.a. kunne vises fra Fv. 17 fra andre siden av Sjona og inn til Sjonbotn, fra Hennesberget og fra Hurtigruta over Sjona og ved kai i Nesna. Størst konsekvens for landskapskarakteren vil det være inne i selve planområdet oppe på fjellplataet.

Nord-Norsk vindkraft

Alt i alt vurderes tiltaket å ha stor negativ påvirkning på den samlede landskapskarakteren, men dette gir likevel **små negative konsekvenser** for landskapet.

Norsk Grønnkraft

Middels til store negative påvirkninger på den samlede landskapskarakteren, og middels til store negative konsekvenser for landskapet.

Inngrepsfrie naturområder

Etablering av et vindkraftverk Sjonfjellet medføre tap av det aller meste av inngrepsfri natur på Nesna halvøya. INON-området på Sjonfjellet gis middels - stor verdi på bakgrunn av størrelsen på sone 1-området, at det er et "fra-fjord-til-fjell"-område, samt at det er et viktig INON-område i Nesna kommune.

Friluftsliv

Turstiene i planområdet representerer fine turer i variert terreng hvor kommunene og Polarsirkelen Friluftsråd, sammen med idrettslag og grendalag, har lagt godt til rette med turkasser og merking av stier. Det ligger ikke mange merkede stier i planområdet, men terrenget er lett å gå i, og man har god oversikt over omkringliggende områder. Det finnes flere varder innenfor planområdet. Turstiene og postene er viktige turmål for lokalbefolkningen. Nesna og Rana kommuner har sammen med Polarsirkelen Friluftsråd lagt til rette for økt bruk av turløypene sammen med en kunnskapsformidling om områdenes kulturhistoriske og naturhistoriske betydning. Potensialet for økt bruk ligger godt til rette. Det ligger ikke mange merkede stier i planområdet, men terrenget er lett å gå i, og man har god oversikt over omkringliggende områder. Det finnes flere varder innenfor planområdet. Nesna og Rana kommuner har sammen med Polarsirkelen Friluftsråd lagt til rette for økt bruk av turløypene sammen med en kunnskapsformidling om områdenes kulturhistoriske og naturhistoriske betydning.

De fleste av de registrerte turstiene og friluftsområdene i Nesna og Rana kommuner vil havne utenfor selve planområdet for Sjonfjellet vindkraftverk. Det går imidlertid merkede stier opp mot Hammarøytind og videre over Breiskardstind til Laupen. Telling og informasjon fra kommunene tyder imidlertid på at disse områdene er noe mindre brukt.

Området der atkomstveien planlegges, brukes til skiturer om vinteren, oftest av barnefamilier. I alt 35 registrerte friluftsområder i Nesna og Rana ligger innenfor 10 km fra vindparken og er vurdert med hensyn til støybelastning, skyggekasting og visuell forstyrrelse. For flere av disse friluftsområdene vurderes opplevelsesverdien å bli redusert som følge av en utbygging.

Naturtyper og flora

På liene mellom havet og Sjonfjellets platå finnes det flere områder med kartlagte prioriterte naturtyper, ifølge direktoratet for naturforvaltningens "Naturbase". Disse vil ikke bli berørt av en utbygging på Sjonfjellet.

Tre utvalgte naturtyper ble identifisert.

Kalkrike områder i fjellet, C01

Tre delområder ble identifisert som spesielt rike med hensyn på stort artsmangfold og mange kalkkrevende arter. Det ikke er gjort en nøyaktig avgrensning av naturtypene og de kan være større enn det som er avmerket på kart. Naturtypen "kalkrike områder i fjellet" er ikke rødlistet iht. rødlista for naturtyper.

Verdivurdering: Områder på Sjonfjellet med naturtypen "kalkrike områder i fjellet" er vurdert som viktig (B-verdi) på grunnlag av forekomst av mange kalkkrevende arter over et relativt stort område og to rødlistearter i kategori (NT). Potensialet for ytterligere arealer med naturtypen vurderes som stort, spesielt i den nordlige og østlige delen av planområdet. Det vurderes også å være stort potensial for funn av ytterligere rødlistede plantearter i planområdet.

Kystmyr/rikmyr, A08

Flere arter som indikerer rikmyr ble registrert. Det ble ikke gjort funn av rødlistearter, men det kan likevel ikke utelukkes at slike finnes, da miljøforholdene tilsier at det er stort potensial for rødlistearter i rikmyrer, bl.a. moser. I Norsk Rødliste for Naturtyper er naturtypen "åpen myrflate" vurdert som nær truet (NT) og naturtypen "kystnedbørm" vurdert som sårbar (VU).

Områder med naturtypen kystmyr/rikmyr vurderes som viktig (B-verdi) og gis middels verdi.

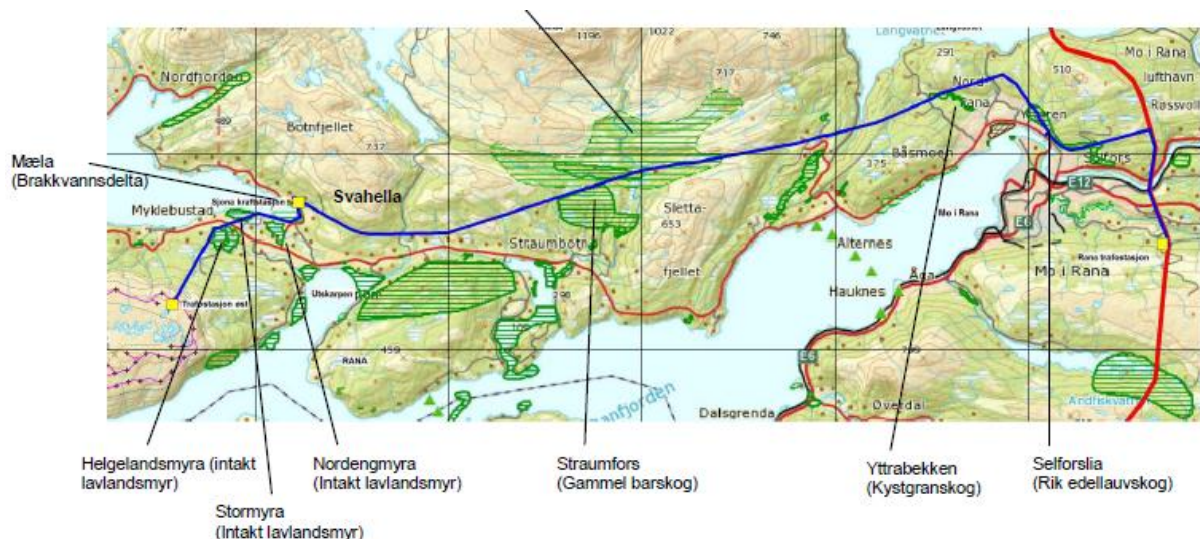
Bjørkeskog med høgstauder, F04

Det finnes noe død ved, både stående og liggende, som vitner om kontinuitet, men ikke gammel skog. Naturtypen er ikke rødlistet i følge Norsk Rødliste for Naturtyper. Naturtypen vurderes å være representativ for distriktet der det forekommer kalkrik grunn med lokal verdi (C-verdi) og gis liten verdi.

Det finnes grotter på Sjonfjellet men disse er ikke kartlagt.

Trasé for nettilknytningen

Kartet viser med blå strek den planlagte traséen for nettilknytningen mellom vindparken (Trafo øst) og Rana trafostasjon. I bakgrunnskartet vises verneområder og prioriterte naturtyper som grønnskrevte flater. Ingen verneområder berøres direkte av den nye kraftlinjen. Derimot er det 7 prioriterte naturtyper som berøres noe av kraftlinjen.



Figur 1 Trasé for nettilknytning

Det er registrert fem viktige naturtyper i traseen for nettilknytningen. Det gjelder to intakte lavlandsmyrer, gammel barskog, kystgranskog og rik edelløvsog. Innenfor sistnevnte lokalitet finnes alm (rødlistet NT), som er en uvanlig art så langt nord.

Vegetasjonen i traseen vurderes som representativ for distriktet. De viktige naturtypene har middels verdi (intakt lavlandsmyr) og stor verdi (gammel barskog, rik edelløvsog og kystgranskog).

En ny kraftlinje over Helgelandsmyra vil berøre den prioriterte naturtypen "lavlandsmyr", som er egnet som hekkeområde for våtmarksfugl. Ny linje vil også gå gjennom Selforslia, der det er en rik edellaavskog, som berøres over 2,2 km.

Konsekvenser for prioriterte naturtyper

Det er ikke registrert prioriterte naturtyper i det planlagte utbyggingsområdet. Langs kraftlinjetraséen vil to lavlandsmyrer og fire prioriterte skogsområder bli berørt av den nye kraftlinjen.

Konsekvensgraden for vegetasjonen vurderes som *ubetydelig* om linjen oppgraderes, mens det vil bli *stor negativ konsekvens* dersom en ny linje bygges ved siden av den eksisterende linjen.

Fugl

I vindparkområdet på Sjonfjellet ble det registrert heipiplerke, fjellrype, steinskvett og sandlo, heilo, snøspurv. En sannsynlig hekkelokalitet av storlom og bra forekomst av sandlo og fjæreplytt i et område øst i planområdet fremheves som viktige områder.

Av rovfugl finnes bl.a. havørn, kongeørn, hønsehauk, fjellvåk, tårnfalk og jaktfalk. Kongeørn er observert i området på østsiden av Laupen, og et par skal hekke i området ned mot Utskarpen. Jaktfalk er sett i området, men ingen hekkelokalitet er kjent på halvøya. Hubro har vært observert ved Langset i tidligere år og databasen "artsdatabanken/artskart" viser forekomst av hubro på Hugla, Løkta og Sleneset. Regionen er kjent for til dels stor tetthet av hekkende hubro og hubro kan jakte på Sjonfjellet.

Kraftlinje fra Laupen (trafostasjon øst) til Rana trafostasjon:

Den nye kraftlinjen fra vindparken til eksisterende kraftlinje fra Nesna til Sjona går på en strekning gjennom Helgelandmyra med den prioriterte naturtypen "lavlandsmyr", som er egnet som hekkeområde for våtmarksfugl. Linjen vil også gå gjennom Stormyra og langs kysten nær Mæla brakkvannsområde.

Nær kraftlinjetraséen videre østover mot Mo i Rana har det vært påvist mange fuglearter, blant annet storfugl, enkeltbekkasin, rugde. Rovfuglene hønsehauk, kongeørn, fjellvåk samt Hubro hekker i influensområdet. Pga det store antallet av vindturbiner på fjellet forutsettes at vindparken vil føre til stor kollisjonsfare for eventuelt hekkende rovfugler.

Trasé for nettilknytningen

Det ble bl.a. registrert havørn, fjellvåk og tårnfalk under befaringen, de to sistnevnte som sannsynlig hekkende. Ledningstraseen går gjennom hekketerritorier for både kongeørn (ett) og hønsehauk (to) der det er registrert reirplasser. En av flere kjente reirplasser for hønsehauk ligger tett inntil ledningstraseen, mens de øvrige kjente reirplassene ligger mer perifert. En spillplass for orrfugl og en spillplass for storfugl vil bli direkte berørt. Av vadefugler ble strandsnipe (rødlistet NT), enkeltbekkasin og gluttsnipe ble registrert med hekkeatferd i traséområdet. En relativt fåtallig hekkefugl i regionen, svartspett, ble funnet hekkende like ved traseen ved Ytteren. Storspove (rødlistet NT) hekker i traséområdet, mens lokalt hekkende vandrefalk driver næringssøk her. Det ligger et regionalt viktig våtmarksområde ved Ytteren som huser relativt store forekomster av vannfugl gjennom året, og flere rødlistearter opptrer regelmessig her. Lokaliteten vurderes å ha stor verdi.

Samlet belastning

Samlet belastning, jf. naturmangfoldloven (nm.fl.) § 10

- Det skal vurderes om eksisterende eller planlagte inngrep i området kan påvirke forvaltningsmålene for de samme arter/naturtyper som vindkraftverket og kraftledninger kan ha virkninger for.
- Det skal vurderes om tilstanden og bestandsutviklingen til disse arter/naturtyper kan bli vesentlig berørt.

Det er ikke gjort noen utredninger på samla belastning for de omsøkte prosjektene. Søker begrunner dette med at det er få vindkraftverk i drift i Nordland og andre planlagte vindkraftverk ligger langt unna at det ikke vil inngå i noen "samlet belastning" for naturmangfoldet i området Nesna-Mo i Rana. Innenfor 20-60 km fra Sjonfjellet finnes det 9 planlagte vindparker på ulike utviklingsstadier. De nærmeste er Kvalhovudet og Sleneset som ligger henholdsvis 20 km nord og 30 km nordvest for Sjonfjellet.

FNF Nordlands vurdering

FNF Nordland vurderer de omsøkte vindkraftverkprosjektene som konfliktfylt i forhold til flere tema. Etablering av vindkraftverk med 80-100 vindturbiner, infrastruktur/bygg, kraftlinjer og omfattende veinett vil alltid medføre massive arealbeslag og høyt konfliktpotensial for natur og friluftsliv. Vi har kort oppsummert og kommentert konsekvensene for de viktigste temaene.

Naturtyper og flora

FNF Nordland er kritisk til omsøkt nettrasé som vil påvirke flere naturtyper.

Landskap

Inngrep i skrinne fjellområder vil aldri kunne skjules og vindkraftverket vil være godt synlig fra store deler av landskapet omkring Sjonfjellet. Et vindkraftverk på Sjonfjellet vil åpenbart sette sitt preg på landskapet, også over store avstander. Et inngrep av denne dimensjon må anses som irreversibelt.

Vindkraftverket vil derfor ha negative konsekvenser for turister og reisende med Hurtigruta som anløper kai i Nesna, og Kystriksveien Fv. 17 som markedsføres som en flott reiseopplevelse for turister.

Inngrepsfrie naturområder (INON)

Etablering av Sjonfjellet vindkraftverk vil medføre tap av det aller meste av inngrepsfri natur på Nesna halvøya. Kun små arealer (7,7 km²) i INON-sone 2 vil fortsatt regnes som inngrepsfri natur. Det er også "fra-fjord-til-fjell"-område, samt at det er et viktig INON-område i Nesna kommune.

FNF Nordland mener konfliktnivået med INON er svært høyt når konsekvensene er at gjenværende og viktige rest-områder av INON, som også er "fra fjord til fjell"-område, i kommunen går tapt. Dette er klart i strid med norsk arealpolitikk.

Friluftsliv

I tillegg til at området endrer status fra å fremstå som inngrepsfritt til industrialisert område med massive vindturbiner, andre bygg og installasjoner og vegnett, vil også støy, skyggekastning redusere opplevelsesverdien på Sjonfjellet. Opplevelsesverdien for de aktive friluftslivsutøvere som bruker planområdet vil da bli betydelig redusert etter utbygging på grunn av den sterke visuelle virkningen, samt støy og skyggekastning.

For befolkningen i Nesna er deler av Sjonfjellet viktig for stedsidentiteten og den eneste lengre trimturen fra Nesna sentrum går til Hammerhøytinden (764 moh.). Det er også en god bestand av fjellrype på Sjonfjellet og har stor lokal verdi som jaktområde. Et vindkraftverk vil forringe jaktutøvelsen i stor grad. Det forventes også at brukere av andre friluftslivsområder i Nesna og Rana blir berørt.

Det trekkes noe ukritisk frem erfaringer fra andre vindkraftverk i landet hvor bruken av området for turer vil kunne øke som følge av bedret tilgjengelighet. Dersom det skulle etableres et vindkraftverk er det ikke usannsynlig at folk vil komme for å se på anlegget av nysgjerrighet. Og det kan være at ferdsel og aktivitetsnivået øker. Men det vil ha lite med friluftsliv å gjøre. Og det må forventes at eksisterende brukere vil forsvinne og søke nye

områder for å utøve friluftsliv. Konsekvensen for det enkle, allmenne friluftslivet er da etter vår oppfatning større enn det konkluderes med i utredningene. Friluftsliv og naturopplevelser er nært knyttet til inngrepsfri natur, ro og stillhet og ikke inngrep, motorferdsel, støy og forstyrrelser av den dimensjonen et vindkraftverk vil medføre. Tilrettelegging for friluftsliv gjøres heller ikke på denne måten. Det nevnes også at en bom på atkomstveien vil begrense menneskelig ferdsel i området – et eksempel på at fysiske bygg og hindringer er negativ for allmenn ferdsel. Og dersom ferdsel i området er avhengig av sikkerhet, for eksempel ved at et varselkilt skal fortelle folk hvor og når man kan gå, hvilken avstand man må holde til turbinene og varsling om farene ved ferdsel (f.eks. iskasting) er det i strid med all fagkunnskap om friluftsliv.

Fugl

Størst konflikt er det knyttet til ny linjetrase og kollisjonsrisiko hos rovfugl. Det må ventes at mangfoldet av fugl vil reduseres, og hos enkelte arter og bestander i stor grad. Det gjelder særlig stedbundne artene og flere rovfugl som bruker Sjonfjellet til næringssøk. Bl.a. kan konsekvensene av å forringe bestanden av fjellrype vil for en viktig predator som jaktfalk, være svært negativt.

FNF Nordland er i tvil om kunnskapsgrunnlaget for tema fugl er godt nok. Vi viser i den forbindelse til NOF Nordlands (med lokallag fra Nesna og Rana) uttalelse som innehar flere viktige momenter vi ber NVE om å ta hensyn til.

Samlet belastning

FNF Nordland er ikke helt tilfreds med den noe enkle vurderingen av samla belastning som er gjort. I søknaden vises det til at få andre vindkraftverk i Nordland er i drift og at det derfor ikke vil inngå i noen ”samlet belastning” for naturmangfoldet i området Nesna-Mo i Rana.

Et vindkraftverk på Sjonfjellet vil ha negative konsekvenser for rødlistearter og naturtyper. Det burde også i større grad vært redegjort for konfliktpotensialet, bestandssituasjonen og den samlede belastningen for de registrerte naturtyper som ventes å bli berørt. For tema fugl og rovfugl burde det pålegges en generell tilleggsutredning som følge av det vi oppfatter som et noe svakt kunnskapsgrunnlag, og på den samlede belastningen for rovfugl. I en tid med mange planer om utbygging av vindkraftverk langs kysten burde det vært stilt strengere krav til dette.

FNF Nordland viser også til vår uttalelse til utredningsprogram for planene om bygging av vindkraftverk på Sjonfjellet.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Nesna kommune

Rana kommune

Nordland fylkeskommune

Fylkesmannen i Nordland v/ Miljøvernadv.

Reindriftsforvaltningen i Nordland

Sametinget

Friluftslivets Fellesforbund